

TARTALOM:

Körönd 1

LÉVAI Tibor
A Millenniumi Erdészeti Pavilon
Alagon .....2BÁTONYI Pál
A felsővattai Wattay család neme-
si címereslevele .....4Strib Jolán alagi tanítónő vissza-
emlékezése .....6VIZDÁK Kamilla
Révész István tábori püspök,
mint Dunakeszi plébánosa
I. rész 9

SZÁMUNK SZERZŐI:

BÁTONYI Pál - nyá. ezredes (Sződ)
LÉVAI Tibor - helytörténeti kutató
STRIB Jolán - tanítónő
VIZDÁK Kamilla - egy. hallgatóDUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Alapító szerkesztők:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Felelős szerkesztő:

Lőrincz Róbert

Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest, Gyöngyösi u. 87-89.

ISSN 1789-9230

A lap megjelenését támogatja
Dunakeszi Város Önkormányzata

A lapszám 2-3. oldalán szereplő képek Lévai Tibor, a 7. oldalon található kép a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár, az 1., 8. valamint a 9-12. oldalon látható fotók a Révész István Helytörténeti Gyűjtemény tulajdonát képezik. A 6. oldalon szereplő, menekültekről készült fénykép a Rubicon folyóirat 2010/4-5. számában látható.

LÉVAI TIBOR
A Millenniumi Erdészeti Pavilon Alagon

Településünk régi képeslapjait keresve, 2006-ban egy *Alag-Lóversenytér* feliratú levelezőlap került gyűjteményembe. A fehér alapon három sötétzöld mozaikszerűen elhelyezett fotót tartalmazó lap bal felső sarkában díszes, tornyos épület látható a még meglévő víztoronnyal és a lóversenyterre vezető úttal. Alatta a versenypálya első helyi nézőtere a kasszák felől fényképezve, míg mellette a tornyos épület emeletéről készített versenytéri panoráma.

Az épületről - mely felkeltette érdeklődésemet - hamarosan újabb képeslap került elő, melynek felirata szerint Szentés József éttermeként üzemelt. Ebből arra lehetett következtetni, hogy a ház valószínűleg a később szintén Pavilon néven ismertté vált vendéglő és szálló elődje volt.

Öt éves lehettem, amikor a jó emlékű Sajnovics Pali bácsi mesélt Alag egyik jelképe, a Pavilon elődjéről. A Verseny, Kápolna és Spartacus utcák által határolt alacsony dombon álló gyönyörű, kör alakú épületről beszélt, melyet erdészeti pavilonnak neveztek. A fentiek alapján múzeumokban kezdtem kutatni, vajon honnan eredhetett ez a név? A választ az építészeti múzeumban kaptam meg az én és az ott dolgozók nagy meglepődésére. Az 1896-os *Ezredéves kiállítás Architektúrája* című könyvben a keresett épület fotója tárult elénk, alatta „erdészeti pavillon” felirattal. Az újabb kérdés adott volt: hogyan és miért került a Városligetben rendezett kiállítás egyik épülete Alagra? Először helyben kérdezősködtem, de városunkban senki nem tudott és hallott erről. Később különböző múzeumok és könyvtárak felkeresése után több érdekes adatra és ismeretre leltem. A kimerítő választ azonban az idén találtam meg a Magyar Lovaregylet 1897. évi hivatalos évkönyvében, a választmányi ülési határozatok között: „Az Alagon mindinkább gyarapodó training-versenyüzemből kifolyólag ott úgy hivatásszerűleg mind sűrűbben megforduló egyének, mint istállótulajdonosok és úrlovások megfelelő elhelyeztetése céljából, a milleniumi kiállítási erdészeti pavillonnak az egyletre nézve előnyös feltételek mellett való megszerzése s Alagon szálloda és vendéglőként való felállítása határozottat el. A szálloda felszereléséhez szükséges összeg augusztus 25-én megszavaztatott.”

A millenniumi kiállítás befejeztével a pavilonokat szétszedték, vi-

Az erdészeti pavilon épülete a Városligetben

szont többet közülük más helyen egyéb célra újra felépítettek. A horvát erdészeti pavilont Zágrábban állították fel. A borászati csarnok a Monarchia kedvelt fürdőhelyén, Búziásfürdön vendéglőként működött tovább, míg a közeli Mátyásföldön a budapesti székesfővárosi ünnepek csarnoka Sommer György vendéglőjeként üzemelt a későbbiekben. Az Alagon újra felállított és berendezett erdészeti pavilon 1898 márciusában nyílt meg, amiről a korabeli lóverseny újságok tudósítottak is. Ez a dátum eddig a köztudatban a 2007-ben lebontott Pavilon elkészültét feltételezte, tehát tévedésen alapult.

Az 1025 m² alapterületű épület kizárólag fából épült. Az alaprajzilag centrális építmény nyolcszögű közepéhez négy kétszintes és négy egyszintes rész csatlakozott. A középrész 16 méter átmérőjű és 21 méter belső magasságú csarnoka belül boltozatosan záródott. A megvilágítást az egyszintes részek feletti csúcsíves záródású ablakok adták. A kupola feletti toronyszoba csúcsa 36 méterre volt a padlószinttől. Külső megjelenésre az épület a gótikus és a favázas épületek stílusjegyeit viselte. Az erdészeti pavilont építő Lövy Dávid és fiai újpesti cég abban az időben Közép-Európa legnagyobb fafeldolgozó üzemét működtette. Telepük Újpesten, a Váci út elején volt.

A tervező Aigner Sándor (1854-1912) temesvári születésű építész 1876-1880-ig a bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult Schmidt Frigyes vezetése alatt, kinek (tanulmányai befejeztével) segédkezett is a bécsi Szent István dóm restaurálásának munkálataiban. Aigner 1879-ben megnyerte a Füger-díjat, és Zágrábban a dómot restaurálta. 1881-ben visszatért Budapestre. 1884-89-ig Schulek Frigyes vezetése alatt a budavári Mátyás-templom építésénél dolgozott. 1885-ben elnyerte a Magyar Mérnök- és Építészegylet aranyérmét, majd 1891-ben önállósult. 1898-ban tagja lett a Műemlékek Országos Bizottságának. Ebben a minőségben restaurálta

Aigner Sándor

többek között a besztercebányai Mátyás-házat, a selmecbányai Ó-várat, a szabadkai Szent Ferenc-templomot, a veszprémi és a győri székesegyházat. A több templom, járásbírói épület és törvényszéki palota tervezése közül kiemelkedik főműve, a budapesti Üllői úti örökimádás templom, amit (a legenda szerint Alagon is megfordult) Erzsébet királyné emlékére emeltek. A templom alapkövét 1904. május 18-án tette le a király, majd 1908-as felszentelésén gratulált Aignernek. Aigner Sándor tagja volt az ún. bécsi hatoknak (Steindl, Schulek,

Hofhauser, Foerk, Kauser, Aigner), akiket Schmidttáknak is neveztek. Egyébként az ő tanítványa volt az alagi Szent Imre-templomot tervező dr. Fábián Gáspár építész, aki írásaiban nagy tisztelettel emlékezik mesterére.

Végül térjünk vissza a képeslapokhoz, s ezek tükrében fejezem be írásomat. A Millenniumra kiadott 30 lapos sorozat egyikén található először az erdészeti pavilont. A német és magyar nyelven feliratozott, hat épületet mozaikszerűen ábrázoló, több színben kiadott lapot Münchenben nyomtatták.

A második, a bevezetőben már ismertetett Divald Károly fényképész által Budapesten gyártott lapot – amely az első Dunakesziről készült képeslap is egyben – 1900-ban adták ki. Több utánnyomása ismert különböző színű és formájú betűtípusokkal. Ezt követően Lövy Izidor helybéli nyomdász és

Az erdészeti pavilon a Münchenben nyomott képeslapon (részlet)

fényképész (műhelye a Kis utcában volt) is képeslapra fotózta az erdészeti pavilont. A lapon az épület és környéke egy színű sötétkék, míg a következő feliratokat élénkpiros színnel nyomtatták: Szentcs József étterme, Udvoelet Dunakeszről, Lövy Izidor kiadása helyben.

A Lövy-féle képeslap egyik változata

Ez a lap is több változatban került kiadásra, például *Udvoelet Dunakesz-Alagról* felirattal. 1901-ben és 1906-ban postázott példányai is ismertek, tehát ekkor még állt az erdészeti pavilon, melynek sorsa egy 1904-ben kelt lovaregyleti határozattal dőlt el: *Egy Alagon szilárd anyagból építendő új hotel-vendéglő költségeire 60000 korona megszavaztatott.*

Ezzel elkezdődött a téglából épített (majd 2007-ben lebontott) pavilon története, ami viszont már egy másik írás tárgyát képezi.